

Nataša Dragnić

Kriv je
VETAR

Prevela s nemačkog
Jelena Mićović

■ Laguna ■

Naslov originala

Nataša Dragnić

DER WIND WAR ES

Copyright © ars vivendi verlag GmbH & Co. KG,
Cadolzburg (Germany) 2016

First published by ars vivendi verlag GmbH & Co. KG,
Cadolzburg (Germany) 2016

Translation copyright © za srpsko izdanje 2017, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Dašu

1.

„LUDILO!“

Stajali su na stenovitom platou, njih šestoro, sa starim *Folksvagenovim* kombijem u zaleđu i provalijom ispred sebe, provalijom ispod koje se prostiralo beskrajno, za oči skoro neizdržljivo srebrnasto, bezmalo platinasto, blještavo plavetnilo. Od svežeg vazduha, bure u leđima i prodorne svetlosti u očima, svi su zanemeli. Minuti su prolazili, minuti prerušeni u sate. Nije bilo mnogo toga da se vidi: povelika uvala, na čijim se krajevima nalazila po jedna kuća. Kuće kao svetionici. Iznad zaliva još nekoliko kuća, zapravo kolibâ od kamena ili popločanih kamenom. Povrh njih, vinogradi na strmim obroncima. Na desnoj strani bezbroj manjih uvala, manje ili više dubokih, manje ili više stenovitih, a između njih male ili prostrane šljunkovite plaže, sve pusto i napušteno. Tu i tamo je poneki galeb beščujno jedrio nebom, u potrazi za hranom i u

susret suncu. Na levoj strani obronak koji zaklanja sve što leži iza njega. Potpuna tišina, ako se izuzme šum talasa i zvižduk vetra. A onda, kao po dogovoru, kao da su svi opet došli do daha:

„Volim ovaj prvi pogled, prvi utisak...“

„Znate li kako je glasio prvobitni naslov knjige *Gordost i predrasude* Džejn Ostin u originalu? *First Impression!*“

„Još nikada nisam video ovako nešto!“

„Hladnije je nego što sam mislila...“

„Gladan sam, a vi?“

„Imam utisak da bih mogla da poletim.“

„Zašto je sve tako žuto?“

„Ovo ovde će biti sjajno, kažem vam, ljudi.“

„Ovo je brnistra, obožavam brnistru.“

„Kao da letim, zaista letim...“

„Miriše mi na pustolovinu, veliku pustolovinu, *boys and girls!*“

„Tamo levo, iza brda, nalazi se Bol, s čuvenom plažom *Zlatni rât*, rtom koji se pomera u zavisnosti od strujanja mora i koji je oslikan na svakoj hrvatskoj razglednici.“

„Ali mi nismo ovde radi zabave, je l' to jasno?“

„Tamo obavezno moram da odem!“

„Sve je moguće, je l' i vi to osećate? Zakon divljine...“

„Mislite na to da smo ovde došli da pripremimo predstavu!“

„Ovako zamišljam život posle smrti.“

Svi su se okrenuli prema Katrin i pogledali je kao da je nikada ranije nisu videli ili kao da su zaboravili da je prisutna. Duga, plava kosa letela joj je kao veo oko lica i zaklanjala naočarima uokvirene oči.

„To je samo svež vazduh, more i sunce. Kad dolaziš iz sivila dalekog severa... Hajde da nastavimo vožnju, najbolji deo puta tek je pred nama“, rekla je Barbara i uputila se odlučno prema kombiju. Iako nije pripadala pozorišnoj grupi – nije bila ni glumica, ni rediteljka, ni autorka komada – osećala se odgovornom za ceo poduhvat, pošto je kuća njene tetke bilo mesto na kom je ova mala pozorišna porodica naumila da postavi novi komad njenog dečka Stefana u narednim majskim nedeljama.

Iako nevoljni da se otrgnu ovom pogledu i govoreći svi uglas, krenuli su ipak za njom. Anton, reditelj, seo je za volan, a Barbara pored njega, da mu pokaže put. Njih dvoje su nazivali *the Croatian connection*, pošto su Antonovi roditelji poreklom bili iz Splita, gde je i on rođen, i odakle se tek sa šest godina preselio za Nemačku; i zbog toga što se Barbarina tetka Julija, prava pravcata Nemica iz Minhena, udala za Hrvata i doselila na jug ostrva Brač, u mestašce u kome nije bilo ni prodavnice, ni crkvenog tornja. Ostala je u njemu i pošto je on pre nekoliko godina neočekivano, previše mlad, previše poletan i naoko potpuno zdrav, umro od srčanog udara. Oporavivši se od šoka nakon godinu dana, Julija je, zaljubljena u ovo mesto, sagradila kamenu kućicu iz snova – tri sobe, pet ležajeva – odmah ispod svoje, na steni direktno nad morem, na zapadnom kraju velike uvale, i izdavala ju je od juna do oktobra.

„Pazi!“, povika Barbara kada se nasred puta stvorio veliki kamen. Uzan, izrazito strm put koji se spuštao ka obali bio je neasfaltiran i zbog okolnog gustog rastinja brnistre nepregledan. Anton je zakočio i svi su poleteli iz svojih sedišta. „Da ja vozim?“, upita Barbara.

Anton je nije udostojio nikakvog odgovora.

„A šta se dešava ako nam neko dođe u susret?“ upitao je Mihael, student germanistike i jedan od glumaca u Stefanovom komadu.

„Trebalo bi da se svi pomolimo da se to ne dogodi“, odgovorila je Barbara, zaista misleći tako.

Anton je gundao sebi u bradu, napregnutog izraza lica i oznojenih ruku koje su grčevito stezale volan. „Trebam mi cigareta“, izustio je tiho. „Zar ne postoji nijedan drugi put?“

„Ma naravno, auto-put sa četiri trake, ali ja sam htela da vam priuštim malo uzbuđenja.“ Barbara se okrenula i afektirano osmehnula nervoznim licima u zadnjem delu kombija.

„Bolje gledaj ispred sebe!“

„A da izađemo i peške se spustimo do dole?“

„Možete, ali kombi svedjedno mora dole, kao i prtljag“, odgovori Barbara.

„Ovo nije put, samo rupe i kamenje!“, rekao je Anton, iznerviran.

„I strmo je, ljudi, baš strmo“, dodao je Stefan, gledajući kroz prozor. „Obala se uopšte ne vidi, leti se direktno u more.“

Katrin je sklopila oči i zgrabila Stefana za ruku. Usne su joj se skoro neprimetno pomerale.

„Jesi li se uplašila, Katrinice?“, našalio se dramaturg i povukao Katrin za kosu.

„Pusti me“, prošaptala je.

„Koliko vam je godina?“, zgrozila se Barbara i oštro pogledala svoga dečka.

„Hajde, ućutite svi, Anton mora da se koncentriše!“, povika odjednom Liza, studentkinja medicine i druga glumica. Svi su je začuđeno pogledali, pošto je Liza,

najmlađa među njima, bila poznata po svojoj ćutljivosti i suzdržanosti.

„Ako se i ti plašiš, zečiću, možeš da me uhvatiš za drugu ruku, Katrin sigurno neće imati ništa protiv“, ponudio joj je Stefan.

„Ali možda ja hoću“, požurila je Barbara da kaže.

„U ovakvim, životno opasnim situacijama, ljubomora je potpuno neprikladna, draga moja.“ Da i pogledi šamaraju, demonstrirao je Stefan, uhvativši se za obraz. „Jao! Ovo me je zaboletlo!“

Barbara se okrenula napred, bila je opet uz Antona, podržavajući ga i kada je to imalo smisla i kada nije. Prošli su nekoliko krivina, a onda je iznenada prednji točak kombija proklizao. Anton je naglo prikočio, a kola su se zaustavila na samoj ivici provalije. Liza, koja je sedela pored prozora, vrisnula je, ali je odmah rukom prekllopila usta. Katrin je rešila da ne otvara oči, a naočari su joj skliznule navrh nosa. Mihael se uhvatio za glavu, i da nije bio ćelav, ćovek bi pomislilo da je hteo sebi da počupa kosu. Stefan se nagnuo prema Lizi da bi pogledao kroz prozor kombija. Zaćulo se odronjavanje kamenja. Brzo se vratio na svoje sedište.

„Da se niko nije pomerio“, rekao je Anton tiho i potpuno sabrano. „Trebam cigareta, zaboga.“ Povukao je rućnu koćnicu. „Ni u jednom Őekspirovom komadu se ne pušić“, prošaputao je Stefan Katrin na uvo, što su svi ćuli, ali zaćudo niko nije ništa uzvratilo. Nastala je takva tišina da su se zamasi vetra jasno mogli ćuti. Onda je ni od kuda jedna ptica pala na haubu i ostala nepomićno da leži na njoj. Svi su zavrištali. „Mir! Dosta sad!“ Antonova smirenost je išćezla, bila je mrtva kao i ptica na haubi.

„Ovo nije dobar znak, zar ne?“, promrmljao je Mihael, zureći pred sebe. Niko nije odgovorio. Čulo se samo plitko disanje.

I tako su sedeli, dok Mihael nije rekao: „Kakva glupa ideja.“

„Usporeni put u pakao, rekao bih.“ Stefan se nije odrekao svog pakosnog osmeha.

„Ne želim da umrem“, prošaputala je Katrin.

„Niko neće umreti“, povikala je Barbara, lupnuvši rukom o vrata. Opet se čulo kako se kamenje otkotrljava.

„Jesi li poludela?!“, povikali su uglas.

„Kraljica Elizabeta je 1500. godine zabranila da se žene tuku pre deset sati uveče... koliko je sad sati?“

Barbara nije ni pogledala Stefana.

„Dan je previše lep za umiranje“, rekao je Anton i vrlo usporeno i oprezno izašao iz kola.

Vetar ga je odmah ošinuo po licu. Sagnuvši se, okretao se tamo-vamo, pokušavajući da ga izbegne: njegova visoka i suvonjava prilika bila je poput igračke. Obišao je oko kombija i proverio situaciju, onda je podigao pogled prema napetim licima iza vetrobrana. Palac nagore, nije bilo tako strašno. Pokretom im je nagovestio da polako izađu iz kola. Katrin i Mihael su zacvileli: vetar, vetar, oštrozubi vetar! Vetar koji je odjednom obuhvatio beživotnu pticu na haubi i poneo je sa sobom, nekoliko puta umetnički zavrteo kroz vazduh, pre nego što ju je opet ispustio u žbunje pored puta. Svi su opčinjeno posmatrali tu scenu.

„Ludilo!“

„Mislila sam da je ovde već leto“, rekla je Liza, tražeći zaklon iza Stefanovih širokih ramena.

„Ali zašto? Tek je početak maja, treba računati sa svim“, objasnila je Barbara, iznervirana.

„Ovde čak ni mrtvi ne počivaju u miru. Kakav bezbožan kraj!“, reče Mihael zabrinuto. Ili glumeći zabrinutost.

„Od kada tebe zanimaju bog i njegovi postupci?“

„Ma dosta sad s tim glupostima. Imamo posla.“ Anton je oprezno spustio ruku na haubu. „Moramo svi istovremeno da podignemo kola ovde, na strani, i pomerimo ih udesno. Jasno?“ Anton ih pogleda s iščekivanjem.

„To nećemo nikada uspeti, previše su teška“, promrmljala je Katrin, s naočarima na vrhu nosa.

„Ma, hajde, to je dečja igra“, smatrao je Stefan, koji je stao s desne strane branika. „Dakle, idemo!“

Kola su se pomerila, zanjihala udesno, svi su zastenjali.

„Još jednom!“, povika Anton.

„Ne mogu više...“

„Svi zajedno, jedan, dva, tri i...“

Odjednom se Mihael okliznuo i pao, i ostao da leži na ivici puta.

„Mihaele, pazi, pobogu!“

„Hajde, dolazi!“

Dok je pokušavao da ustane, levom nogom je stao na kamen, okliznuo se i, izgubivši ravnotežu, opet pao na leđa – ovaj put niz liticu. Vrisnuo je i, mlatarajući rukama, pokušao da se zadrži, ali se otkotrljao, i tako se kotrljao i kotrljao, a s njim i mnoštvo kamenja i grumenja – sve dok se nije zaustavio u jednom velikom žbunu, maltene već na sledećem, mnogo nižem delu puta. Nije se pomerao. Ni njegovi prijatelji gore, kraj ivice puta, nisu se pomerali. Svi su bili u šoku. Onda je iznad mora graknuo galeb – i svi su

se odjednom probudili i uplašili. Istovremeno su povikali u vetar, dok je Mihael zapomagao i prizivao upomoć.

„Dolazimo, čekaj!“

„Prići ćemo ti odozdo!“

„Ne boj se, Mihaele, stižemo odmah do tebe!“

„Brzo, ljudi, podignimo kola još jednom!“

Niko se više nije žalio, svi su odjednom imali snage, tako da su se kola ubrzo našla na putu. Anton je ušao u njih i pokrenuo ih polako, a ostali su potrčali ispred njega ne bi li što pre stigli do Mihaela.

„Pazite na kamenje“, povika Barbara.

„I na rupe!“, dodao je Stefan, koji je prvi stigao dole i popeo se do mesta gde je Mihael ležao u žbunju, to jest visio, kukao i prizivao boga. Akcija spasavanja je trajala oko petnaest minuta, tokom kojih Mihael nije prestajao da zapomaže. Konačno je sedeo na velikom kamenu pored puta, svi su se brinuli o njemu, užurbano, dodirivali su ga i vukli, raspitujući se o njegovim povredama, o bolovima.

„Dobro je što imamo lekarku među nama“, primetio je Stefan, ne pogledavši Lizu, a Liza je pocrvenela.

Kada je napokon zavladao mir, oglasio se Anton odlučno: „Nema lomova.“

„Odakle ti to znaš? Da nisi sad i lekar?“, iznervirano ga upita Mihael.

„Možeš da hodaš, zar ne? I da se pokrećeš?“

„Da, ali sve me boli...“

„Naravno da te boli, posle ovakvog pada čudo je što si uopšte živ, kad samo pomislim...“, rekla je Katrin tiho i pogledala Mihaela krupnim, preplašenim očima. Ostali su se samo pogledali, a onda su opet svi seli u kombi i nastavili

vožnju, ali još sporije nego dotad. Liza, s kompletom Prve pomoći na krilu, bavila se Mihaelovim posekotinama na licu i glavi, dok je on neprestano ponavljao: „Zamalo da umrem, ceo mi je život proleteo pred očima. Zamalo da umrem, ceo mi je život...“, sve dok se Stefan nije prodrao na njega da umukne inače će mu opet ceo život proteći pred očima, ali ovaj put bespovratno. Katrin se malo zaplakala, odmahujući glavom, tako da su joj skliznule rezervne naočare koje je uvek nosila u kosi. Ostavila ih je na podu, kod nogu.

„Ako ovo nije obećavajući početak, ne znam šta bi bio!“

Posle izvesnog vremena su se nekako spustili do duboke uvale, začudivši se gde je nestao vetar, a s njim i sve opasnosti poslednjih sati.

2.

U MEĐUVREMENU, JULIJA JE STAJALA NA TERASI, U ZAVETRINI brega, gde je sunce nesmetano moglo da razvije svoju toplotu, i čekala. Pored njenih nogu koker španijelka Diva. Njen pogled, usmeren na serpentine, pratio je odiseju zelenog kombija. Toma, večiti zimogrožljivac, sedeo je pored nje na ležaljci, umotan u ćebe. Pratio je njen pogled.

„Da im pođem u susret?“ ponudio se.

„Ne, neka dođu sami, to je deo dogovora.“ Julija se osmehnula, ali ga nije pogledala. Igrala se cigaretom, kao da nije mogla da odluči da li da je popuši ili ne.

Toma udahnu da nešto uzvрати, ali ipak nije progovorio, samo je zažmurio. „Šta bi bivši policajac i ranjeni borac Domovinskog rata već mogao drugo da radi, no da leži pored mora na suncu, drema i uživa u svojoj zasluženju penziji...“, rekao je ironično, tiho, ali ipak dovoljno glasno

da ga Julija čuje. U neposrednoj blizini žene koju već godinama beznadežno voli, dodao je u sebi.

„Ah, ti“, bilo je sve što je Julija imala na to da mu kaže. Pomalo odsutno je posegla za upaljačem na stolu. Usred pokreta je vrisnula, a Toma odmah otvori oči: „Šta je?“ Za sekund se našao pored nje.

„Pogledaj!“, pokazala je uvis, gde se nasred brega *Folksvagenov* kombi zanjihao i sad jednim točkom visio nad liticom. Zahvatio ga je bočni udar vetra i on je još malo skliznuo nadole. „Ovo bi moglo da postane neugodno“, rekao je Toma zabrinuto. „Zaista nećeš da odem gore?“

Julija ni sama nije znala šta bi bilo najbolje. Upalila je cigaretu. Nije želela da se meša više nego što je potrebno. Barbari, svojoj omiljenoj nećaki, rekla je da može da dođe sa svojim prijateljima u gostinsku kuću – ali da je to sve. Htela je da sačuva mir svoje svakodnevice, nije želela nikakvo ometanje ili obaveze. A Barbara, koja je često posećivala Juliju i koja je dobro poznavala ne samo okolinu već i sve nepogodnosti i mane ovog usamljeničkog života, obećala je Juliji, duboko zahvalna, da ih neće ni primetiti dok su tu. Julija je i tada bila isto ovoliko skeptična kao sad dok je posmatrala scenu na obronku. Ali je istovremeno bila i zabrinuta i preplašena, jer su majčinska osećanja, koja je, u nedostatku sopstvene dece, gajila prema svojoj nećaki, uzburkala sve u njoj.

„Dakle, šta kažeš?“ Toma je pogleda iskosa, ne usuđujući se da joj prebaci ruku preko ramena.

Ona odmahnu glavom i duboko povuče dim cigarete pre nego što reče: „Ne, izboriće se oni već sami.“

„Kako kažeš“, odgovorio je Toma s brigom u očima. „Ali prestani s pušenjem, to nikome neće pomoći.“

„Pusti me!“

Diva se takođe uzrujala, ustala je i besmisleno hodala ukrug, kratko zalajala prema bregu i nežno gurnula njuškom Julijinu nogu.

Julija joj je pomilovala crnu, kovrdžavu glavu. „Sve je u redu, Divo, ne moraš da laješ.“ Toma je poželeo da ponekad i s njim razgovara tim maznim tonom.

„Julija...“, započeo je, ali iznenada su čuli povike i videli kako se kamenje i još nešto kotrlja niz padinu. „Šta je to bilo? Je l' to čovek? Da li je to neko pao?“ Julijin glas je podrhtavao od uzbuđenja, a ruka na Divinoj glavi se ukočila. Diva je zacvilela i izbavila se, a onda je sasvim glasno zalajala u pravcu kamenja koje je, poput besciljno bačenih kugli za boćanje, presecalo jedno drugom put, sudaralo se i divlje letelo naokolo.

„Da pozovemo policiju?“

Ali Toma je već otišao u kuću i telefonirao bivšim kolegama, čak se malo i našalio pre nego što je opisao situaciju.

„Doći će“, rekao je kada je opet stao pored Julije.

„Dakle, neće doći“, rekla je tiho, kao da se to podrazumeva.

„Ne zna se.“ Toma je začutao, griža savesti se kao kišni oblak navlačila u njemu. „Ne, verovatno ne.“ Nije se usuđivao da je pogleda. „Nedelja je.“

„Naravno.“

Napeto su posmatrali događaje na takozvanom putu koji je vodio ka njima i koji im je do sada već priuštio mnoga uzbuđenja. I pored toga su se i Julija i Toma, kao i većina

meštana, izjasnili protiv izgradnje asfaltirane, manje opasne zaobilaznice do mesta – svi su se pribojavali najezde turista koji su već preplavili Bol i druga mesta na ostrvu.

„Pogledaj!“, reče Toma i uhvati Juliju za ruku. Zeleni kombi se opet pokrenuo – da, to se moglo nazvati kretanjem iako se njegovo napredovanje golim okom jedva videlo. Julija se glasno nasmeja, a Diva zalaja bez razumevanja, mada radosno.

„Idem da im spremim nešto za jelo, biće potpuno iscrpljeni kada napokon stignu“, rekla je Julija i polako otišla u kuću.

„Mislio sam da si odlučila da se ne mešaš, ni mali prst da ne pomeriš...“, zadirkivao ju je Toma.

„Samo danas, danas je prvi dan i on se ne broji.“

„Naravno da ne.“

Toma je čučnuo i obuhvatio Divu rukama ispod ušiju, a njen jezik je izleteo i olizao ga preko celog lica. Toma je negodovao, ali mu to nije ništa koristilo, pošto je Diva svoj dokaz ljubavi ponovila još nekoliko puta, a onda se bacila na Tomu i oborila ga, tako da su se zajedno valjali po toplim kamenim pločama.

„Šta misliš, voli li me tvoja gospodarica, a?“ Diva zalaja potvrdno. „Stvarno? Jesi li sigurna?“ Lavež, najjači moguć. „Dobro, verujem ti, sve je u redu.“ Lavež iz sveg grla.

„Šta to radite vas dvoje?“ Julija se pojavila na prozoru, s jednim paradajzom i nožem u ruci, kao i s osmehnutim znakom pitanja u svom morskoplavom pogledu. Obe glave su se okrenule ka njoj, dva zbunjena pogleda, jedan stvarno, a drugi navodno nedužan.

3.

„ODBOR ZA DOČEK“, REKAO JE ANTON TIHO, MADA NIJE imao više snage ni da se nasmeši. Barbara je iskočila iz kola još pre nego što je ugasio motor i pala svojoj tetki u zagrljaj.

„Uspeli ste, uspeli“, prošaputala joj je ova na uvo.

Izlazili su iz kola, izmučeni, ali zadovoljni, iscrpljeni, ali i euforični, osvrćući se sumnjičavo, mada s mnogo očekivanja. Mihael, Katrin i Liza, troje glumaca, nikada ranije nisu bili na moru, baš nikada, čak ni na nemačkoj obali Severnog mora. Stoga je Liza uhvatila Katrin za ruku i pvela je pored leja ruzmarina, žalfije i lavande ka obali mora. Liza je Katrin vukla sve brže za sobom, a ova je od umora i uzbuđenja nemo zaplakala. I dok su njih dve dole, na obali, skidale cipele i čarape, zavrtaile pantalone i močile noge u more koje se nečujno talasalo, Barbara je gore, između kombija i terase, upravo završavala predstavljanje: pala su rukovanja, a usne su se razvlačile u osmeh.

Julija je blago stavila ruku na Antonovu nadlakticu, a oči su joj se osmehivale s razumevanjem: „Vrlo dobro ste se izborili s ovim.“ I već je bila kod sledećeg, ali Anton je i dalje osećao nežnost njenog dodira, njeni prsti su ostavili trajni trag, kao otisak, pun ljubavi i saosećanja. Toplina sigurnosti i uverenje da je izvodljivo, da je sve izvodljivo, preplavili su ga. Kao i nezamisliv umor. Sve su to bila osećanja koja još nisu dospela do njegovih misli, kao da ih u tom momentu nije bio svestan. A Diva je sve vreme skakala naokolo i lajala i skakala. Sve dok je Barbara nije uzela u ruke i dopustila da joj oliže lice.

„Zašto se protiviš tome kad ja to hoću da ti uradim?“ upitao ju je Stefan pošto su svi otišli na terasu i posedali po niskom zidu.

„Ah, Stefane“, uzdahnula je Barbara, ovlaš ga poljubila u obraz i pridružila se ostalima.

„Da li si znala da je Ibzen imao škorpiona za kućnog ljubimca, držao ga je na pisaćem stolu kao inspiraciju?“ povikao je Stefan za Barbarom, boreći se s njenim osmehom iskrivljenim u omalovažavanje.

„...i onda mi je ceo život proleteo pred očima, i pomislih, to je to, mrtav sam, kao na filmu, sve sam video, ljude, događaje, mesta... Pomislio sam, ovo mi je poslednji udah...“, uživljavao se Mihael, uživajući u pažnji Julije, koja ga je sažaljivo gledala.

„Ah, Mihaele, prestani već jednom!“ Stefan je odmahivao glavom, seo je na pod i naslonio se na zid, sklopivši oči.

„Cmizdravac“, složio se Anton.

„Pre nego što doneseš sud o nečemu, moraš sam to da iskušiš, nemate vi pojma, šta pa vi znate o životu!“ pobunio se Mihael.

„Smem li da pogledam?“, upitao je Toma i nagnuvši se nad njim pregledao mu rane, okrećući i istežući mu zglobove iskusnim pokretima, kao da mu to nije prvi put.

„Toma je bio u ratu, on se razume u takve stvari“, tiho je rekla Barbara Stefanu.

„Onda je sigurno video i gore od ovoga.“

Zavladala je neugodna tišina, iscrpljenost je svakim trenutkom postajala sve uočljivija, kapci su se polako sklappali. Sunce se skoro neprimetno približilo površini mora.

„Kako je bilo u ratu, Tomo? Jesi li i ti imao ovakva iskustva? Da ti ceo život proleti pred očima, i tako to?“ Barbara je već dugo poznavala Tomu, još otkako je pre mnogo godina prvi put posetila svoju tetku. Ali nikada, nikada ga nije čula da je izustio i jednu jedinu reč o ratu i svom ranjavanju. Toma je mirno pogledao u Barbaru, a Julija nesigurno u Tomu. U sveprisutnoj tišini ovi pogledi nisu bili prijatni.

„Tomo...“

Tihi koraci po suvom tlu. Liza je bila ozarena, a nogavice i rukavi su joj bili mokri. Iza nje Katrin, koja je drhtala celim telom.

„Šta ste vas dve radile?“

„Katrin je ušla u more! Plivala je!“

„Zaista?“

Katrin je klimnula, a zubi su joj cvokotali.

„Moraš odmah da se presvučeš“, rekla je Julija i odjurila u kuću. Katrin je nemo pošla za njom, njen pogled u neverici, ukočen od uzbuđenja proteklog trenutka, kao da ni sama nije mogla da poveruje šta je uradila.

Liza sede na ležaljku. Pogledom je otpratila Juliju, pre nego što reče u dahu: „Bilo je jezivo, prosto je nastavila da

hoda, sve dublje, nije se zaustavila nijedanput, sve dublje, a onda je nestala, a ja pomislih da bi trebalo da skočim za njom, ali joj se glava posle izvesnog vremena opet pojavi i ona pusti da je voda nosi, dok me je samo nemo posmatrala, kao da smo u nekom snu...“

Sve je začudila tolika bujica reči iz Lizinih usta.

„Je l' more hladno?“, upitao je Stefan.

„Pa nije baš toplo!“

Onda su opet svi začutili, brzo se smrkavalo.

„Dan je bio dug, ljudi, a mi moramo još da se smestimo u kuću, podelimo po sobama... Hajdemo dole“, predložila je Barbara iznemoglim glasom.

Niko se nije ni pomerio s mesta, kao da su ih umor, zalazak sunca, svežina vazduha, tiho zapljuskivanje mora i sve dogodovštine toga dana umotali u meki vuneni prekrivač ispod kog su nestali.

Julija i Katrin pojavile su se na vratima, a Diva im je potrčala u susret, zalajavši jednom tako glasno da su se svi trgnuli, odmah se razbudili i poustajali. Začuo se žamor i svi su se pokrenuli. „Trebalo je i ti da pođeš sa mnom, u more“, rekla je Katrin Mihaelu, koji ju je odsutno pogledao. „Zbog tvojih povreda, more bi ih odmah iscelilo.“ Oklevajući, podigla je ruku i dodirnula njegov izgrebani obraz.

„Pusti to, dobro sam.“ Mihael je požurio do kombija gde su ostali već iskrcavali torbe i kofere. Katrin je na tren zastala na terasi, s crvenilom u očima, kosom umotanom u peškir i drugim parom rezervnih naočara oko vrata. Pogledala je svoje prste, koji su tako lepo umeli da oblikuju, da klešu, s toliko snage i osećajnosti. Tako isprazna, samotna i nezanimljiva bila je priča njenog života. I prvi put Katrin,

studentkinja umetnosti, pomisli da je verovatno greška to što je došla ovamo, što uopšte učestvuje u ovom komadu, što je htela da pobegne od svog uobičajenog života, što je tražila uzbuđenje.

„Katrin, dođi, uzmi svoje stvari!“, doviknula joj je Barbara i svi su se okrenuli ka njoj i pogledali je upitno. „Šta je bilo? Jesi li dobro?“

Kartin se osmehnula bledo u nadi da će to biti dovoljno. Polako se priključila ostalima, ne dozvolivši Tomi da ponese njenu torbu.

Uskom stazom do kuće na grebenu, njihovog privremenog doma, hodali su jedno za drugim, oprezno. Julija na čelu, s ključem u ruci. „Ovde zapravo ne mora da se zaključava, ali pošto je tako mnogo meseci nisam koristila...“, objasnila je, stojeći na stepenicama i otključavajući kuću. Otvorila je vrata i ušla, a svi ostali za njom. Toma je s Divom ostao napolju da čeka.

Unutra im je Julija sve pokazala, nije bilo bogzna šta, ali dovoljno za šestoro mladih ljudi. „Ovde su vam peškiri i posteljina, a jastuci i pokrivači su u fiokama ispod kreveta. Mislim da ova ležaljka ovde može da zameni šesti ležaj, ali ako vam je vreća za spavanje draža, imam još jednu u kući gore.“ Užurbano se kretala tamo-vamo, nasumiце dodirujući stvari. „Ono najnužnije sam već nabavila, u frižideru je, a ovde su vam hleb, pahuljice i kafa. Od sutra morate sami u nabavku...“

„Ali ne opet onim putem uzbrdo, nadam se!“

Julija se nasmejala dok su je svi napeto gledali.

„Ne, uzećemo čamac“, umirila ih je Barbara.

„A ko će da nas vozi?“

„To mogu ja, ili Toma, sigurno neće imati ništa protiv, a njegova barka je i dovoljno velika, ako svi reše da pođu...“

„Ne, sutra je prva proba, glumci i ja ćemo ostati ovde, nemamo baš toliko vremena“, rekao je Anton odlučno.

Liza je spustila glavu i promrmljala nešto nerazumljivo.

Katrin otvori usta, ali Mihael je bio brži: „Ali mi nismo robovi, i mi hoćemo nešto da vidimo i da se malo opustimo.“

„I da nešto doživimo...“

„Možete goli da se šetate i na plaži da spavate i da se međusobno tucate i hrvatski da učite i da izživite sve svoje glumačke bubice – sve to možemo da radimo kada završimo.“

„Ali...“

„Mislio sam da je svima jasno da smo ovde došli da radimo, tako je dogovoreno.“ Anton je ljutito otišao do najbliže sobe i zalupio vrata za sobom. Cela kuća je zadrhtala.

„Pa onda smo mogli i kod kuće da ostanemo“, prošaputala je Katrin, sagnuvši glavu.

Na trenutak se niko nije pomerio. Onda se Barbara uputila ka zatvorenim vratima, ali se, pre nego što ih je otvorila, okrenula prema Juliji: „Žao mi je, teta, neće biti ovako, sredićemo to, ništa ne brini.“

Julija je pogleda zamišljeno i opet je obuze stara skepsa. Ipak, ništa nije rekla, samo je svima poželela laku noć i napustila kuću. Napolju, pred vratima, uhvatila je Tomu podruku i zavrтела glavom, i oni krenuše uskom stazom uzbrdo, jedno uz drugo.

U kući, Barbara je bez kucanja otvorila vrata sobe u koju je maločas otišao Anton. „Šta ti bi?“ Očigledno joj je teško padalo da ostane smirena. „Zašto višeš?“

Anton je sedeo na golom dušek, nepomično, kao da je čekao, nalakćen na kolena i spuštene glave. Bio je najstariji među njima, kretao se na svom terenu, ovde na moru je bio kod kuće, više nego Barbara. Hteo je da ga slušaju. Ovaj komad, ovo troje glumaca – to je bilo sve što je još imao. Možda. Videće se. Pažljivo je posmatrao drveni pod, čudeći se kako je čist. „Da li je zbog nas danas očistila kuću?“

„Šta?“

„Da li je Julija očistila kuću? Ne deluje kao neko ko bi to sâm radio.“

Barbara zavrte glavom i okrenu se prema ostalima koji su ostali na pragu sobe, gledajući ih upitno. Nisu progovarali, samo su slegali ramenima, kolotali očima i krivili usne.

„Dakle, sada se saberi i prosto budi ljubazan, čuješ li me?“, rekla je potom Antonu. „Vrati se u dnevnu sobu, moramo da se organizujemo, podelimo sobe i zadatke.“

Anton nije reagovao, ali Barbari je svega bilo dosta, bila je umorna, tako da napusti sobu, ne obazirući se na njega. „Nemoj ti o tome da brineš, Barbara“, prošaputao joj je Stefan na uvo kada je prolazila pored njega. Ona se napravi da ga nije čula, jer je uvek sve bila njena briga.

Sedeli su za stolom, svi, i Anton, koji im se na kraju priključio, i jeli hleb, sir i salatu koju im je Julija pripremila. Ničeg drugog nije bilo, ali je sve bilo božanstveno ukusno, i to ne samo zato što su bili gladni i iscrpljeni.

„Ovo je verovatno Tomin sir, on drži ovce i koze, a pravi i svoje vino...“

„Od kozjeg mleka?“, upita je Stefan i nasmeja se glasno.

„Ha-ha“, bilo je sve što je Barbara mogla da mu uputi u tom trenutku.

„Ludilo, sve ovo“, rekao je Mihael s punim ustima.

„Ti bi možda trebalo manje da piješ, s obzirom na tvoje povrede...“, upozorila ga je Katrin.

„Šta si mi ti? Majka?“

„Samo kažem, ako sutra ujutro hoćemo da počnemo...“

„A to hoćemo, na to možete da se opkladite u život“, javio se Anton napokon.

„Baš se šarmantno ophodiš prema svojim glumcima! Gde si samo naučio tu motivacionu tehniku?“, reče Mihael, pogledavši ga preko ruba čaše.

„Sutra u devet počinjemo s prvom probom čitanja i voleo bih da tome prisustvuješ i ti, Stefane, kada si već ovde. Tako možemo odmah da razjasnimo sve moguće nejasnoće i nepravilnosti, a da ti zadržiš kontrolu nad svojim tekstom. Šta misliš o tome?“

„Mislim da meni kontrola nije toliko važna kao tebi, ali biću tu“, osmehnu se Stefan. „Neko mora da zaštiti ovu dečicu od tebe“, dodao je, namignuvši poverljivo glumcima koji su sedeli na klupi.

Pre nego što je bilo ko mogao da se iznervira zbog onoga što je rekao Stefan, Barbara je upitala: „A kada ćemo u nabavku? Mislila sam da ćemo to nas dvoje da obavimo dok su oni na probi. Sama ne mogu.“

„Vidim da me svi žarko žele“, nasmejao se Stefan, obgrlivši Barbaru oko ramena. „Bez brige, medena, sve ćemo obaviti.“

„Ili ću pitati Tomu da me odveze do Bola, njegova barka je svakako veća“, rekla je Barbara, osmehnuvši se naivno.

„Mogao bi otac da ti bude...“ Stefanov osmeh poprimi kiselkast izraz.

„Ne verujem, nije uopšte poznavao moju majku.“

Dvoje ljubavnika razmeniše izazivačke poglede.

„Kad smo već kod toga, šta se to uopšte dešava između Julije i Tome? Jesu li oni zajedno?“, upita Liza radoznalo, uzevši još jedan poveći komad sira.

„Ili možda imaju samo ljubavnu aferu?“, dodao je Anton, s neiskrenim osmehom i neiskrenim glasom. Svi su se okrenuli ka njemu.

„Šta?!“

„Da nisi ti zainteresovan?“, upita ga Liza.

„Jesi li ti zainteresovana? Ti si s tim počela...“

„Da li ste znali da je Bajron imao ljubavnu aferu sa svojom polusestrom i da je ona ostala u drugom stanju?“

„Mislim da ću otići u krevet, nepodnošljivi ste! Nadam se da neću zažaliti što sam vas pozvala da dođete ovamo... i da moja tetka neće zažaliti što je pristala...“

Barbara je htela da ustane, ali ju je Stefan uhvatio za zglob i povukao nazad na stolicu. „Nemoj da se nerviraš, medena, pusti ih, samo su radoznali“, smirivao ju je Stefan, poljubivši je. „Ali reci, ovako među nama, šta se to zbiva među njima dvoma?“

Barbara ih je sve pogledala, jednog za drugim, i tiho uzdahnula. „Ne znam, mislim da su samo dobri prijatelji“, rekla je i posegla za hlebom.

„Ma da, sigurno. U to ne veruješ ni sama!“

„Je l' žive zajedno?“, hteo je Anton da zna.

„Ne, Toma ima predivnu kuću na drugom kraju uvale, pokazaću vam je sutra.“

„Otkad je tvoja tetka udovica?“

„Već pet godina.“

„A je l' Toma oženjen?“

„Nije i nikada nije ni bio, koliko ja znam.“

„Pa onda je sve jasno.“

„Zašto je onda sve jasno?! Vi muškarci mislite samo na...“

„Mi ne mislimo uopšte, zato i ne možemo da snosimo odgovornost za ono što kažemo ili uradimo...“

„Oдох u krevet“, reče Barbara i ustade, ovaj put ni Stefan nije mogao da je zadrži.

„Čekaj, pa nismo još ni podelili sobe!“

„To je jednostavno: dve devojke, dva momka i Stefan i ja. Tako.“

Svi su ćutali.

„Ovde je posteljina, pokrivači, jastuci... Laku noć.“

„A ko spava u vreći za spavanje?“

„Odlučite sami! Nisam vam ja mama...“

„Ili nas dvoje možemo da spavamo u jednom krevetu, medena, više od toga nam i ne treba. Šta misliš?“ Stefan je ustao i otišao do Barbare, zagrlivši je čvrsto. „Već se radujem uskom krevetu“, rekao je tiho i osmehnuo joj se obećavajuće. Osetio je kako popušta.

„Okej, hajde da pokušamo.“

Poljubio ju je u usta, prešavši jezikom preko njenih usana. „Jedva čekam...“ Uhvatio ju je za ruku i odveo u spavaću sobu. „Laku noć, deco!“, rekao je veselo i zatvorio vrata za sobom.

4.

JULIJA JE LEŽALA NA TERASI, U MOTANA U POKRIVAČ, I brojala zvezde. Posle vetra koji je razvedrio nebo, one su bile nadohvat ruke i blistale za nagradu. Julija je uvek zamišljala da su one zapravo poljupci, strastveni poljupci, koje šalju usamljene, čežnjive usne dok tragaju za usnama srodnih duša. A ponekad je imala osećaj da deo te strasti dodiruje i njenu kožu. Ponekad je umela da je pecka noću, prodorno i puteno. Otpila je gutljaj crvenog vina i odložila čašu na pod pored ležaljke.

„Tvoje vino je ove godine izuzetno dobro“, rekla je tiho, ne pogledavši Tomu, koji je, takođe umotan u ćebe, sedeo na zidu, naslonjen na kameni stub.

„Imao sam sreće, bilo je dosta sunca i dovoljno kiše“, uzvratio je, zagledan u odraz zvezda i žutog, blistavog meseca u moru. Tek sada se povratio mir u njemu, onaj dubokosežni mir, za koji se inače samo pretvarao da ga

ima; koji ga je održavao u životu; koji je svakako i nikako bio povezan s njegovom ljubavlju prema Juliji; a koji je po svemu, apsolutno svemu, imao samo zahvaljujući moru.

Vladala je tišina, tišina puna izjavljivanja ljubavi u prirodi, u kojoj su noćne ptice jedna drugoj pevale nežne serenade; u kojoj je more blago milovalo šljunak i došaptavalo mu umilne reči, dok je osvajalo stene svojom maestralnom snagom; u kojoj su borovi čempresima recitovali smele stihove. Noći su stvorene za ljubav. To je bilo poznato svakom slepom mišu i svakom skakavcu, svakoj ribi i svakom raku. To je znala i Julija, a i Toma. I uprkos tome, sedeli su udaljeni jedno od drugog, i nisu pevali, niti recitovali, a o došaptavanju ili čak osvajanju nije bilo ni govora – i tako već godinama. Bili su par, a da to nisu bili. To nije imalo smisla, a ta besmislenost ih je držala povezanim kao dve morske zvezde.

„Šta misliš o mladim ljudima tamo dole?“, upitala ga je Julija, zamišljeno okrećući vinsku čašu u ruci.

„Biće tu problema“, odmah je usledio Tomin odgovor, kao da je već razmišljao o tome – što ju je iznenadilo, pošto je Toma naizgled živeo u nekom svom svetu, koji je samo površno napuštao. Naizgled. Ali to ne bi bio prvi put da se Julija prevarila kada je Toma u pitanju, tako često ju je iznenađivao, prijatno iznenađivao – mada Julija, uprkos tome, nije mogla da se odrekne svog mišljenja o Tominom duboko skrivenom biću, kao da nije bila sposobna da promeni svoju sliku o njemu.

„Zašto tako misliš?“

„Sunce, more, šestoro mladih ljudi, izbeglih iz svakodnevice, na malom prostoru, avantura i uzbuđenje,

skoro pa bezvlašće“, jedva primetno je slegnuo ramenima. „Zaljubiće se, voleće, svađaće se, plakaće, slaće sve dođavola, mrzeće, opraštaće i, kad dođe vreme, poći će dalje, otići će. Ali do tada...“

„Diže se zavesa, misliš“, osmehnu se Julija. „Ovde gore imamo najbolja mesta u loži“, dodala je.

„Nikada nisam mario za pozorište.“

„Jesi li ikada bio u pozorištu?“

„Nisam. Niti imam nameru da odem.“

„Baš si tvrdoglav.“

Toma je opet samo slegnuo ramenima.

„Da li bi pošao sa mnom?“

Sada su mu ramena ostala mirna, okrenuo je glavu ka njoj, jedan pogled je uhvatio drugi, ne puštajući se međusobno.

„Zaista želiš sa mnom u pozorište?“, upitao ju je konačno Toma.

„Zašto da ne? Već čitavu večnost nisam bila u Splitu. Mogli bismo poći na Letnje igre, to bi ti se verovatno više svidelo, pošto se održava pod vedrim nebom.“ Zamislila se na tren. „Ali pozorište je pozorište, nešto sasvim drugačije...“

„Tačno, prašina i ustajali vazduh“, odmah je Toma znao da odgovori.

„Ah, ti!“, rekla je Julija i otpila još malo vina. Zapravo se nije nervirala, poznavala je Tomu, mislila je barem da ga poznaje. A imali su i važniju temu za razgovor. „Misliš li da bismo nas dvoje mogli da sprečimo ovo pozorište tamo dole?“

„Nas dvoje? Ne, ne bismo.“

„Pa šta ćemo onda da radimo?“

„Da gledamo i da se trudimo da se ne nađemo na meti“, rekao je Toma i ustao.

„Ideš li već?“

„Kasno je.“

„Otkada te je briga za to? Koliko noći smo samo...“

„Sada je drugačije, sada smo na udaru, moramo da pazimo da nas ne uvuku u to...“

„Glupost! Ja sam Barbari jasno i glasno rekla da ne želim da imam nikakve veze s tim.“

„I pored toga si već otišla u kupovinu i pripremila im jelo.“

„To je bio izuzetak, takoreći dobrodošlica. Želim svoj mir, moja nećaka to zna. A, srećom, ovde joj je sve poznato, ume čak i čamcem da upravlja...“

Tomin smeh je prekinuo njen mali govor. „Smešna si. Smešna i naivna.“

Onda su začutili. Julija, jer je počela da brine. A Toma, jer je pričao previše, on, koji je inače bio oličen je ćutljivosti, koji je zaboravio da je hteo da pođe.

„Tomo“, pozvala ga je Julija sasvim tiho.

„Da?“

Julija nije više ništa rekla. Toma joj je prišao i čučnuo pored njene ležaljke. Stavila je ruku preko njegove i stegnula mu prste.

„Tomo“, ponovila je, ne podižući pogled s njihovih zgrčeno prepletenih prstiju.

Toma je približio glavu njenoj, čelom je sasvim ovlaš dotakao njenu kosu, dodirnuo je usnama i mogao da se zakune da je srce prestalo da mu kuca, bar na tren.

„Julija“, promrmljao joj je u kosu.

„Hoćeš li mi pomoći?“

„Uvek ću ti pomoći.“

„Šta god da se desi?“

„Šta god da se desi.“

Julija je bila previše plašljiva da ga upita za razlog nje-gove spremnosti. Već i sam ovaj dodir je bio previše za nju, zbunio ju je. Naježila se, iako su joj oči bile slepe, slepe kao nebo bez meseca i s najmanje moguće zvezda, jer su joj bile skrivene iza kapaka. Pritisak njenih prstiju zaboleo je Tomu, ali on ni u snu ne bi pomislio da se požali. Prešao je svojim palcem preko njenog. Usne su mu se neprestano pomerale po njenoj kosi, šetajući malo dole, malo gore. Osetio je kako mu se odaziva Julijino telo, iako se nije ni pomerilo. Ničega više nije bilo da se sakrije i ničega više da se prizna.

Onda se začuo krik sove. Ili neke mačke. Diva se probudila i jednom kratko, ali odlučno zalajala. Julija i Toma se nisu uplašili. Mogli su da se nasmeju, ali nisu. Toma se mirno podigao, vrlo usporeno, držeći Julijinu ruku još uvek u svojoj. „Idem sad.“

„Laku noć. Vidimo se sutra.“

„Vidimo se zapravo danas.“ Toma se blago osmehnu na mesečini, a Julija ga je videla tako jasno kako ga nikada do tada nije videla – pošto su joj oči još uvek bile zatvorene.

5.

U KUĆI NA GREBENU LIZA SE TRGNULA KADA JE ZAČULA krik sove ili mačke i kada je pas zalajao i kada se neka stolica oborila. Vrata su se otvorila i Mihael je stajao na njima.

„Jesam li te uplašio?“

„Ne, uplašila me je životinja.“

„Probudila te je buka?“

„Nije, nisam mogla da spavam, a onda sam pronašla ovu terasu, pa nisam htela više da spavam.“ Liza je skrenula pogled sa Mihaela i zagledala se u beskonačnost blistave vodene površine. „Kao bezbroj prskalica.“

Mihael je pratio njen pogled, njen široki pokret rukom. „Da, stvarno je ludilo.“ Počešao se po izgrebanjoj glavi.

„Čini mi se da će mi, ako ne gledam netremice, nešto promaći, i iako se već satima ništa ne dešava, nije mi dosadno.“

Njoj su se oči napunile suzama, a on je zevnuo.

„Ovako nešto nisam još nikada videla.“

„Zatišje u oluji.“ Liza se naglo okrenula prema njemu i pogledala ga kao da je prvi put. „Tačno. Odakle to znaš?“ Njen glas se prelomio posle reči „odakle“, morala je vidno da proguta pljuvačku, ali nije ispuštala Mihaela iz vida, dok je on samo slegnuo ramenima i opet zevnuo. Posmatrala mu je lice.

„Je l' te boli? Da li zato ne možeš da spavaš?“

Mihael je podigao ruku i blago dodirnuo ogrebotine, kao da je potpuno zaboravio na njih, kao i na sam događaj. I na pticu. Dodir je izazvao svrab. „Ne, zapravo ne. Ali me boli glava“, rekao je i zavalio se u stolicu. Na trenutak je morao da se bori da održi ravnotežu. „Imaš li neke tablete?“

„Nemam, nikada ih ne pijem“, rekla je Liza, podigla prevrnutu stolicu i sela.

„Nemaš tablete? I ti hoćeš da postaneš lekarka!“

„Medicina i lečenje mogu i bez hemije.“

„Au, tako mlada i tako progresivna“, zadirkivao ju je Mihael, ali Liza je odolela iskušenju da se pravda.

„Naspram ovog tihog spektakla sve ostalo je nevažno.“

„I tako dubokoumna“, dodao je Mihael, ali na drag način, čak nežan. Liza ga pogleda, a on joj ispruži ruku, koju je ona prihvatila, obuhvatila.

„Jesi li ti s Katrin?“

„Šta? Odakle ti ta ideja?“ Mihaelov glas je postao glasniji, samo što joj nije pustio ruku. U žbunju iza njih nešto je zašuškalo i zapucketalo.

„Ti se njoj svakako sviđaš“, rekla je Liza i povukla ruku iz njegove.

„Samo smo prijatelji.“